

**DE VEERBAZEN
VAN HET
ENSPIJKSE VEER
“Landidee”
oktober/november
2019**

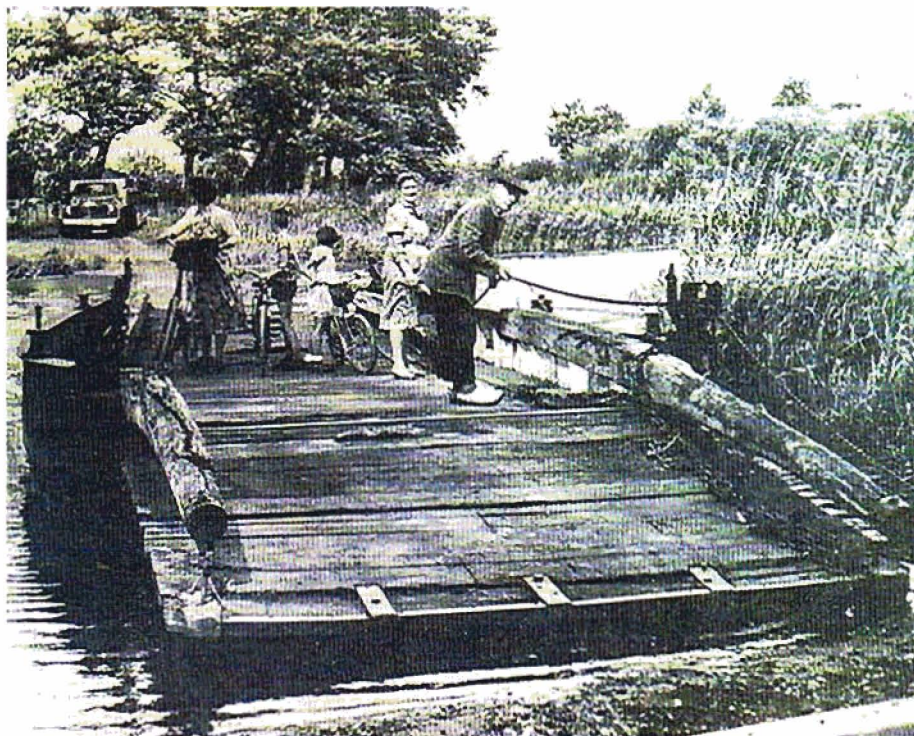
DE VEERBAZEN VAN HET ENSPIJKSE VEER

Veel mensen beschouwen een tocht met een pontje als een kleine vakantiereis. Eerst wandel of fiets je nog door de kleurrijke Betuwe. Dan is daar ineens de dijk en het ANWB-bordje dat richting het veer naar de Heerlijkheid Mariënwaardt wijst. Je stapt af, laat de rugzak van je schouders glijden en neemt even plaats langs de oever. Voor je kabbelt de Linge, niet de breedste, wel de langste rivier binnen onze landsgrenzen. Vanaf de overkant komt je een klein bootje tegemoet. 'Marietje' is haar naam.

Tekst: Wim Huijser Foto's: Andrea Gulickx

Enspijk is een echt Lingedorp. Veel fietsers en wandelaars volgen de zuidoever van het slingerende riviertje richting Deil. Vooral in de bloesem- en kersentijd trekt het dorp veel toeristen die de fruitboomgaarden willen bezichtigen of de Bloesemtocht wandelen. Anderen volgen de Linge liever per kano of boot. Sinds kort kun je vanuit Leerdam zelfs met een blokhutboot de Linge afzakken. Aan de Appeldijk richting Deil is Molen de Vlinder de grote blikvanger. Ooit behoorden grote delen van Enspijs grondgebied tot de abdij Mariënweerd, die er eeuwenlang een pontveer over de Linge had. Al bijna 25 jaar is het in de maanden april tot en met september voor fietsers en wandelaars de verbinding tussen Enspijk en landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd. Zeven dagen in de week, tussen half tien en half zes, behalve als het flink regent.

De wind over de Linge

Veerman is een oud beroep, dat al voorkomt in Griekse mythen waarin de veerman de doden overzet over de rivier de Styx. Aan de Linge is het echter een heel ander verhaal, en de veerbazen staan er nog middenin het leven. Gerard Dorrestein is nog maar een week of zes vrijwilliger op het veer, maar onderhand al tamelijk volleerd. Het manoeuvreren met 'Marietje' heeft hij af kunnen kijken van zijn collega Han van der Heiden, die precies weet vanuit welke hoek de wind over de Linge waait. „Je zag het net bij het aanmeren”, legt hij uit als we aan de oever staan. „Het bootje is windgevoelig en de wind kan hier soms ineens in de kajuit vallen. Dan word je in één keer twee meter van de kant geblazen. Voor nieuwkomers blijft dat altijd even wennen.”

Han was geruime tijd de technische man bij het veer. Toen de vorige schipper ziek werd, viel hij in. Na het overlijden van de schipper moesten alle dagen worden ingevuld en dat was wel even een probleem. Baron van Verschuer van Heerlijkheid Mariënwaerd wilde met het

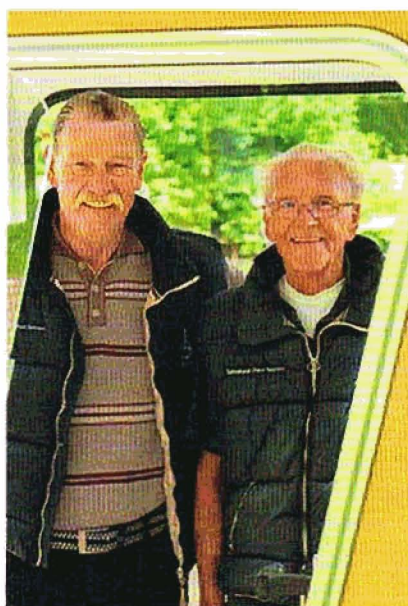
Veerbaas Han: 'Wat mij trok, was de vrijheid, de natuur en de goede lucht. Dat vind ik elke keer weer heerlijk.'

Gerard: 'Ik ben begonnen met een roeibootje, om te vissen. Via een kennis ben ik hier terecht gekomen.'

onderhouden van het veer ook graag zijn landgoed promoten. Zo kwam Han als vrijwilliger bij de Heerlijkheid terecht. Het ging hem er als gepensioneerde vooral om dat hij lekker bezig kon blijven.

Elk dorp een pontje

In 1843, toen in Enspijk het eerste veer werd geopend, was het een houten pont die via een ketting door de veerman aan houten klossen naar de overkant werd getrokken. Het veer lag binnen het terrein van de baron die het onder meer gebruikte om met zijn rijtuig naar de kerk te gaan. Ook boeren met hun vrachtkarren maakten er gebruik van. In die jaren voeren er nog vrachtschepen op de Linge, vol suikerbieten, veevoer en andere vracht. „Elk dorp had toen een pontje”, weet Han. „Ook om het vee mee over de Linge te zetten. Uit die tijd dateert ook het oude veerhuis op de dijk.” Gerard herinnert zich nog dat op sommige plaatsen het veerhuis tegelijk een café was waar je een borreltje kon drinken. „Het veer was in die tijd echt iemands broodwinning. Maar dat is allemaal over.”

De pont ging uit de vaart toen bij Beesd de brug over de Linge werd aangelegd. Pas met de opkomst van het toerisme werd het pontje weer te water gelaten. Goof den Boef was lange tijd veerbaas,

samen met zijn buurman Ad Pastoor die kaartverkoper was. In de loop van de jaren zette hij vele duizenden fietsers en wandelaars over, met wie hij altijd een gemoedelijk praatje maakte. Tien jaar geleden haalde hij de krant toen hij zijn 85.000ste passagier overzette. Na diens overlijden in 2010 werd Han de hoofdschipper. Hij wisselt zijn diensten van af met Arjen Swets, Jos Story en Gerard Dorrestein.

Dagrecord

Nederland telt momenteel ruim 150 fiets- en voetveren, vaak over kleine waterwegen, maar ook verscheidene grote rivieren, zoals de Waal, Rijn en IJssel. De Linge kent nog een fiets-/voetveer bij Heukelum en een elektrisch aangedreven kabelveerpontje tussen Spijk en Arkel.

„War mij hier naartoe trok”, zegt Han als we aan de picknicktafel zitten, „was de vrijheid, de natuur en de goede lucht. Dat vind ik elke keer weer heerlijk. Ik woon in Oss en daar ruiken we meestal Unoxworst.” De veerbaas grinnikt om de reputatie van zijn woonplaats. Het Enspijkse veer ligt 42 kilometer van zijn huis vandaan, maar die afstand vindt hij geen probleem. „Ik moet kunnen varen. Dat vind ik lekker. Om hier te komen moet ik, om files te vermijden, door de week eerst zelf met een pontje bij Alem de Maas over.”

Het bijzondere van het pontje over de Linge is voor hem dat er jaarlijks flink wat mensen mee worden overgezet. „Het record op één dag staat nog op 1053. Jaarlijks zijn het minimaal 15.000 volwassenen en 7.000 kinderen. Tegenwoordig zie je ook steeds meer scootmobielen en e-bikes. Omdat ze zo zwaar zijn, zijn die soms lastig. We moeten wel vaak helpen om ze over de drempel te duwen.” Tegenwoordig beschikt het veer over een houten tuinhuisje dat ook fungeert als oplaadpunt voor elektrische fietsen. Han heeft fietspompen klaarstaan die voorzien zijn van alle denkbare ventielnippels.

Naast de deur hangt de tekst van het overbekende lied van drs. P dat steevast eindigt met ‘Heen en weer, heen en weer...’. Binnen staan de koffiemokken op tafel. Het ‘veerhuisje’ is ook de ontmoetingsplaats voor ‘vrienden’ van het veer. Aan de wanden hangen nostalgische foto’s van de oude pont uit 1921 en het huis van de veerbaas die daar ooit met twaalf kinderen woonde.

Maar ook bij de huidige veerbazen is het geregeld druk aan tafel. „Dit verhuis is ook een sociaal contactpunt”, zegt Han. „Vanmorgen had ik al vier mensen die even kwamen koffiedrinken. Op zondagochtend zit er soms twaalf man. Vroeger kwamen ze in het veerhuis en dat heb ik in ere gehouden. Toch zijn er mensen uit het dorp die hier nooit zijn geweest, terwijl ze hier soms al dertig jaar wonen en de hele wereld hebben afgereisd. Dan mag je je toch wel een beetje schamen.”

Een dagje uit

Tot voor zes weken terug was Gerard Dorrestein nooit van zijn leven op een boot geweest. „In ieder geval niet om ermee te gaan varen”, voegt hij eraan toe. „Ik ben begonnen met een roeibootje, om te vissen. Via een kennis ben ik hier

FIETS ROUTE

De Linge is de langste rivier van Nederland. Het is een kronkelend lint in het Rivierenland met aan weerszijden dijkdorpen, grienden en uiterwaarden. Vanaf het Enspijkse veer is er een mooie fietsroute van 35,7 km (2,40 uur) langs de knooppunten 53 - 54 - 55 - 31 - 30 - 53 - 52 - 51 - 97 - 98 - 99 - 82 - 81 - 80 - 54.

Aan de oever
bij het Enspijkse
veer badderen
muskuseenden,
futen zwemmen
tussen
de dotters.

terecht gekomen." Binnenkort staat hij op een vaste dag ingeroosterd. „Alleen op de drukke dagen varen we met z'n tweeën, want als je op een dag 900 passagiers moet overzetten, lukt dat nooit in je eentje. Er mogen er maar twaalf tegelijk op, maar voor je daarmee hebt afgerekend, ben je al lang en breed aan de overkant. Het is maar een wippie."

Er zijn ook dagen waarop er weinig gebeurt langs de Linge. „Gisteren had ik er voor 9 uur twee en pas 's middags om kwart voor 5 de volgende twee", vertelt Han. „Wat doe je dan? Koffie zetten, radio luisteren en een beetje praten." Geregeld geeft hij aan klanten zijn kaartje met telefoonnummer. „Wanneer ze zeggen: 'ik kom vanavond weer terug', dan zeg ik: 'als je niet komt, bel me dan even'." „Je komt hier zoveel gezellige mensen tegen", is inmiddels Gerards ervaring. „Dat is de kracht van dit pontje. Ze zijn allemaal lekker een dagje uit. Voor sommigen is dit het hoogtepunt van het uitje. Veel mensen vinden het jammer als ze er al zijn. Die hopen dat je eerst de hele Linge met ze afaact, maar dat is natuurlijk niet de bedoeling. Wij gaan alleen heen en weer. Dan fietsen ze zelf maar weer lekker verder langs de Linge." Han corrigeert zijn nieuwe collega: „En we varen niet eens echt heen en weer, maar eigenlijk in een rondje."

Tussen futen en dotters

Het Enspijske veer ligt mooi besloten, met aan weerszijden van het water ruisende populieren. Aan de oever scharrelen muskuseenden rond en in de Linge zwemmen geregeld eenden, futen en nijlganzen tussen de dotters. Eenmaal aan de overkant sta je meteen midden in het bos van Landgoed Mariënwaerdt waar je uren kunt fietsen en wandelen. Op het landgoed is veel te zien, zoals het klooster met de tuin, de zorgimkerij, de boerderij, de landgoedwinkel, het eigen vee en fruit, en natuurlijk het bekende pannenkoekenhuis. Op hoogtijdagen als Hemelvaartsdag en

Pinksteren zijn alle bankjes aan de oevers bezet en spelen er kinderen op de schommel onder de grote populier. „Dan lijkt het hier wel een speeltuin", zegt Gerard. „En dan kun je bovendien nog een keer naar de overkant. Dat is het mooie. Het zijn heel drukke, maar ook ontzettend gezellige dagen."

Wie vanaf het landgoed Mariënwaerdt de laatste pont heeft gemist, moet een omweg maken, via de Notenlaan naar Beesd waar je bij de A2 ook de Linge over kan. Maar die route is natuurlijk veel minder aantrekkelijk. Het dorp Enspijsk is daardoor nadrukkelijk op de kaart komen te staan, want het veer ligt ook op de route van de Bloesemtocht en de Lingetocht, tussen de knooppunten 53 en 54.

'Janske' werd 'Maretje'

Omdat het een stille ochtend is, vaart Han van der Heiden voor fotograaf Andrea een paar keer heen en weer. Is het altijd zo rustig op de Linge, vraag ik hem terwijl ik over zijn schouder meekijk hoe behendig hij het stuurwiel hanteert. De veerbaas schudt het hoofd. „We hebben hier ook veel pleziervaart en kanoërs, en sinds kort dus ook de blokhutboot. Daar mag iedereen mee varen. En als je het zat bent, leg je hem aan een ankerpaal vast. Zolang je maar uit de vaartroute blijft."

„De meeste pontjes die over bredere rivieren varen hebben twee motoren", legt hij uit. „Zeker op de Waal. Duwbotten zorgen daar voor een onderstroming waar ze tegenop moeten kunnen. Vooral stroomafwaarts kan het daar heel hard gaan. Ik heb daar het onderhoud van de pontjes gedaan. Dan moest ik af en toe ook zelf het water op om naar het geluid van de motoren te luisteren."

„Ons pontje is voor heel andere doeleinden gebouwd", vervolgt Han. „Maretje' is een Belgisch model. Het is eigenlijk een duikersbootje, maar het dobbert hier al 28 jaar. Aanvankelijk heette het 'Janske', maar toen het pontje in eigendom van

de Heerlijkheid kwam, werd het omgedoopt naar Marietje. De naam Mariënwaerdt betekent ook 'waard (eiland) van Maria'."

'Heerlijk die pontjes!'

We varen nog even mee met een fietsend echtpaar uit Alphen aan de Rijn dat toevallig op een camping in het nabijgelegen Rumpst is beland. „Midden in de boomgaard, tussen de appels en peren", vertellen ze enthousiast. „Als de vakantie maanden voorbij zijn, wordt er fruit geperst. Als je daarmee niet bekend bent, gaat er een wereld voor je open!" Ze zijn van plan een knooppuntenroute naar Culemborg te volgen en voor ze het weten zitten ze weer op de fiets. „Heerlijk die pontjes!", roepen ze ons na.

VRIENDEN VAN DE VOETVEREN

De landelijke vereniging Vrienden van de Voetveren wil voet-/fietsveren in Nederland in de vaart houden en ervoor zorgen dat pontjes terugkomen waar ze verdwenen zijn. De vereniging bestaat sinds 1982, heeft zo'n 2000 leden, werkt alleen met vrijwilligers, zonder overheidssubsidie en heeft er mede voor gezorgd dat het aantal veerpontjes de laatste 30 jaar drie keer zo groot geworden is. Elk jaar komen er pontjes bij, vaak met steun van de vereniging. De vrienden zorgen er ook voor dat veerverbindingen opgenomen worden in wandel- en fietsroutes.